

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 27/06-35

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 22. februára 2006 predbežne prerokoval sťažnosť MUDr. J. K., bytom T., zastúpeného advokátkou JUDr. I. R., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 prvej vety Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Prešove vo veci sp. zn. 2 Co 135/03, ako aj namietaného porušenia základného práva na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 2 Co 135/03 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť MUDr. J. K. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 2. augusta 2004 doručené podanie MUDr. J. K., bytom T., zastúpeného advokátkou JUDr. I. R., K., ktoré bolo označené ako „*Sťažnosť podľa článku 127 Ústavy Slovenskej republiky*“. Z jeho obsahu vyplynulo, že sťažovateľ namieta porušenie jeho práva na prerokovanie veci nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a

čl. 6 ods. 1 prvej vety Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) vo veci sp. zn. 2 Co 135/03 z dôvodu, že vo veci podľa neho rozhodoval zaujatý sudca, a porušenie práva na právnu pomoc v konaní pred súdom podľa čl. 47 ods. 2 ústavy uznesením krajského súdu sp. zn. 2 Co 135/03, ktorým bolo potvrdené uznesenie o zamietnutí žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uviedol, že Okresnému súdu Vranov nad Topľou (ďalej len „okresný súd“) podal 9. júna 1997 návrh na začatie konania o ochranu vlastníckych práv. Konanie sa vedie pod sp. zn. 6 C 644/97. Podaním z 27. marca 2002 žiadal okresný súd o oslobodenie od súdnych poplatkov a o ustanovenie právneho zástupcu. Okresný súd uznesením sp. zn. 6 C 644/97 z 19. decembra 2002 nepriznal sťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov a návrh na ustanovenie právneho zástupcu zamietol. Podaním z 10. januára 2004 sťažovateľ podal námietku zaujatosti voči JUDr. E. B.. Krajský súd uznesením č. k. 2 Co 135/03-273 z 5. mája 2004 potvrdil uznesenie okresného súdu o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov a zamietnutí návrhu na ustanovenie právneho zástupcu. Krajský súd oznámil sťažovateľovi 7. júla 2004, že v súlade s rozvrhom práce pracuje oddelenie 2 Co v zložení JUDr. S., JUDr. Š. a ďalším členom je stážista. V prvom polroku v senáte 2 Co pracovala JUDr. B. z okresného súdu.

Sťažovateľ v sťažnosti namieta porušenie čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru a čl. 46 ods. 1 ústavy – práva na prejednanie veci nestranným súdom z dôvodu, že mu nebolo doručené žiadne rozhodnutie o jeho námietke zaujatosti a nahliadnutím do súdneho spisu po tom, ako bol krajským súdom vrátený okresnému súdu, zistil, že sa v spise nenachádza ani vyjadrenie sudkyne, ktorej zaujatosť namietal, že sa vo veci cíti byť zaujatá, ani opatrenie predsedu krajského súdu, že do senátu 2 Co určuje za uvedenú sudkyňu na rozhodnutie v predmetnej veci iného sudcu.

Sťažovateľ ďalej namieta porušenie základného práva na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 ústavy, pretože je presvedčený, že krajský súd uznesením z 5. mája 2004, ktorým potvrdil uznesenie prvostupňového súdu o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov

a zamietol návrh na ustanovenie právneho zástupcu, zasiahol do jeho práva na právnu pomoc v konaní pred súdmi.

Podľa sťažovateľa „Prvostupňový súd zamietol žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu z dôvodu, že ide o svojvoľné, resp. zrejme bezúspešné uplatňovanie výkonu vlastníckeho práva voči žalovaným. Odporca (krajský súd; pozn.) sa na námietku sťažovateľa uvedenú v odvolaní proti tomuto uzneseniu nestotožnil s právnym názorom súdu I. stupňa poukázuc na to, že nepriznanie oslobodenia z uvedeného dôvodu treba vždy starostlivo zvažovať, pretože ide o určitú prejudíciu výsledku sporu. Svoje potvrdzujúce uznesenie rozhodnutia súdu I. stupňa teda založil na iných dôvodoch a to na tom, že sťažovateľ nesplnil predpoklad podľa § 138 O. s. p. a teda, že uňho nie sú predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov. Toto rozhodnutie odporcu však možno charakterizovať ako svojvoľné a sťažovateľ je toho názoru, že je zneužitím jeho práva v neprospech. Odporca totiž pri posudzovaní otázky, či sú u sťažovateľa splnené predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov, vychádzal zo skutočnosti, že poplatok v predmetnej veci je 1. 000,- Sk a tento poplatok môže žalobca aj pri svojom zdravotnom stave a skutočnosti, že je poberateľom invalidného dôchodku, uhradiť. Z tejto úvahy odporcu vyplynul záver, že ak sťažovateľ mohol uhradiť sumu 100.000,- Sk ako súdny poplatok, nespĺňa predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov a z toho dôvodu nemožno vyhovieť jeho žiadosti o ustanovenie advokáta. Sťažovateľ sa domnieva, že uvedený postup odporcu je v rozpore so zmyslom a cieľom ustanovenia § 30 O. s. p. a je takým postupom, ktorým odporca v skutočnosti odňal sťažovateľovi právo na právnu pomoc v konaní pred súdom“.

Sťažovateľ tvrdí, že v predmetnej veci sa ani nevyžaduje rozhodnutie o oslobodení od súdnych poplatkov, ale súd túto okolnosť zohľadní pri rozhodovaní o vyhovení žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu. Z jeho pohľadu „V tejto situácii sa javí absurdným také rozhodnutie súdu, ktoré na základe úvahy o možnosti zaplatiť sumu 1.000,- Sk, odoprie sťažovateľovi jeho právo na právnu pomoc, ktorá by bola preňho inak dosažiteľná len pri vynaložení neporovnateľne vyšších nákladoch“.

Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vydal takýto nález:

„Právo sťažovateľa na prejednanie veci nestranným súdom zakotvené v článku 46 ods. 1 Ústavy SR, a na to, aby jeho vec bola prejednaná nestranným súdom zakotvené v článku 6 ods. 1 vety prvej Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení protokolov č. 3, 5 a 8 bolo postupom Krajského súdu v Prešove vo veci sp. zn. 2 Co 135/03 porušené.

Právo sťažovateľa na právnu pomoc pred súdom zakotvené v článku 47 ods. 2 Ústavy SR, bolo uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 2 Co 135/03 zo dňa 5. 5. 2004 porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 2 Co 135/03 zo dňa 5. 5. 2004 a vracia mu vec vedenú na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 2 Co 135/03 na nové konanie a rozhodnutie.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľovi finančné zadosťučinenie vo výške 50.000,- Sk.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľovi všetky trovy tohto konania.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh vrátane sťažnosti predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa tohto ustanovenia návrhy, na ktorých prerokovanie ústavný súd nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy, návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným rozhodnutím alebo iným označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (napr. IV. ÚS 166/04, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 168/05).

1. Sťažovateľ vo svojej sťažnosti namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru postupom krajského súdu vo veci sp. zn. 2 Co 135/03. Ústavný súd zo spisu okresného súdu sp. zn. 6 C 644/97 zistil, že sťažovateľ podal dovolanie proti označenému uzneseniu krajského súdu z rovnakých dôvodov, aké uvádza aj v tejto sťažnosti.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením sp. zn. 3 Cdo 139/2005 z 25. októbra 2005 dovolanie sťažovateľa odmietol. Sťažovateľ odôvodňoval prípustnosť dovolania procesnou chybou podľa § 237 písm. g) Občianskeho súdneho poriadku [(ďalej aj „OSP“) Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát] a tvrdil, že v senáte 2 Co krajského súdu o jeho odvolaní rozhodovala aj JUDr. E. B., ktorá bola na tento súd dočasne preložená v období od 1. januára 2004 do 30. júna 2004 a ktorá bola vo viacerých konaniach, v ktorých je účastníkom, vylúčená z pojednávania veci, a súd nerozhodol o jej vylúčení.

Dovolací súd zo spisu krajského súdu sp. zn. 2 Co 135/03 a to zo zápisnice o porade a hlasovaní senátu zistil, že JUDr. E. B. nebola 5. mája 2004 členkou senátu 2 Co. Z uvedených dôvodov nebolo potrebné, aby krajský súd rozhodoval o námietke zaujatosti voči JUDr. E. B..

Ústavný súd nemá dôvod odchyliť sa od rozhodnutia najvyššieho súdu, ktorý dostatočne preskúmal námietky sťažovateľa. Najvyšší súd poskytol jeho právam účinnú ochranu. Ústavný súd už niekoľkokrát uviedol, že obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu, čo znamená, že súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadržal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutie vo veci (II. ÚS 71/97, III. ÚS 34/03). Krajský súd postupoval týmto spôsobom, a preto právo sťažovateľa na nestranný súd podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru nemohlo byť porušené.

Z uvedeného dôvodu bolo potrebné ústavnú sťažnosť v časti namietajúcej porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

2. Sťažovateľ ďalej namieta porušenie jeho základného práva na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 ústavy uznesením krajského súdu sp. zn. 2 Co 135/03 z 5. mája 2004, ktorým krajský súd potvrdil uznesenie okresného súdu o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov a zamietol návrh na ustanovenie právneho zástupcu sťažovateľovi.

Podľa čl. 47 ods. 2 ústavy „Každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom“.

Podľa § 30 OSP „Účastníkovi, u ktorého sú predpoklady, aby bol súdom oslobodený od súdnych poplatkov, môže byť na jeho žiadosť ustanovený zástupca, ak je to potrebné na ochranu jeho záujmov“.

Krajský súd vo svojom potvrdzujúcom rozhodnutí v tejto súvislosti okrem iného uviedol:

„Citované ustanovenie dáva možnosť poskytnutia právnej ochrany účastníkovi, ktorý síce je procesne spôsobilý, ale nemá prostriedky na výdavky zástupcu spojené so zastupovaním, hoci potreba zastúpenia odôvodňuje zložitá povaha riešenej veci a záujem účastníka. Ustanoviť účastníkovi zástupcu podľa citovaného ustanovenia je však podmienené danosťou predpokladu oslobodenia účastníka od súdnych poplatkov. Tento predpoklad žalobca podľa § 138 O. s. p. nesplnil.

Z uvedených dôvodov, pre nesplnenie uvedených podmienok nebolo dôvodné žiadosti žalobcu vyhovieť, a preto správne postupoval súd prvého stupňa, keď návrh žalobcu na ustanovenie právneho zástupcu zamietol.“

Právnou pomocou sa rozumie predovšetkým profesionálna právna pomoc poskytovaná osobami, ktoré sú podľa zákona oprávnené poskytovať právnu pomoc ako súčasť svojho povolania. Základné právo na právnu pomoc vychádza zo zodpovedajúcej verejnoprávnej povinnosti orgánov uvedených v čl. 47 ods. 2 ústavy nebrániť účastníkovi konania v tom, aby v konaní využíval právnu pomoc. Žiadny z uvedených orgánov nesmie brániť oprávnenému právnenému zástupcovi poskytujúcemu právnu pomoc, aby sa zúčastňoval konania, aby konal v mene zastúpeného.

Napadnuté rozhodnutie krajského súdu, ktorým krajský súd potvrdil rozhodnutie okresného súdu, sa vzťahuje na otázku uplatnenia sudcovského uváženia v medziach zákona (Občianskeho súdneho poriadku) v súvislosti s možnosťou ustanoviť zástupcu v konaní pred súdom na základe rozhodnutia. Nejde o prípad povinného zastúpenia, ale o posúdenie žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu, ak sú splnené ustanovené zákonné predpoklady. Neustanovením právneho zástupcu na žiadosť účastníka občianskoprávneho konania v medziach zákonného sudcovského uváženia všeobecný súd nemôže porušiť základné právo sťažovateľa na právnu pomoc v konaní pred súdom podľa čl. 47 ods. 2 ústavy. V danom prípade teda nemôže ísť ani o namietané a s tým spojené odňatie možnosti konať pred súdom.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti z dôvodov jej zjavnej neopodstatnenosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. februára 2006